СВОБОДА
LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА".

Рôкъ V. Мт. Кармель, Па. Четвергъ 21-го Сѣчня 1897. Число 4.

Календарь.

Сѣчень.

21 Ч. Полієвкта муч., Евстратія
22 П. Григорія нисейск.
23 С. Теодозія Великого

24 Н. По Просвѣщенію
25 П. Ермила, Стратоника
26 В. Св. Отцѣвъ убит. въ Синаи
27 С. Павла тив. и Іоанна кущ.

Змѣстъ

Вôдъ Редакціи

Просимо тыхъ пов. Читателѣвъ „Свободы", котрі еще не заплатили намъ за минувшій рôкъ, щобъ поспѣшили зъ грошми, бо дальше газеты не будемо высылати, а грошѣ дамо сколектовати аґентови одной компаніи, котра тôлько такими рѣчами занимае ся. Вôнъ вже певно сколектуе! Нѣчого за дармо въ Америцѣ нема. И вы не робите нѣкому нѣчого за дармо. Та цѣлкомъ справедливо. Заплатѣть, якъ хочете „Свободу" читати.

До старого краю нѣкому не будемо газеты высылати, хто на передъ не заплатить. Досыть вже того дѣдôвства зо старымъ краемъ.

Якій пильні роботы чекають насъ сего року?

Якъ бы хто не знавъ нашихъ вôдносинъ руско-американскихъ, тôлько зъ верха и зъ далека приглядавъ ся нашому народному житю въ Америцѣ, то думавъ бы, що вже такого раю, якъ у насъ то нѣгде въ свѣтѣ нема. Тымчасомъ, якъ хто добре и очима знатока придивить ся нашому положеню, то прійде до того сумного переконаня, що нѣгде въ свѣтѣ нема такого свинства, якъ у насъ. Розберѣмъ наше народне тѣло, ажь до кости, а побачимо кôлько тамъ зôгнилыхъ ранъ — а тогды пишѣмъ рецепту. — Зачинаймо вôдъ головы. Головою всякого христіянского народа есть церковь.

Церковь руска въ Америцѣ мае тымъ бôльшу вагу, понеже, она крôмъ духовныхъ потребъ народа, есть еще пôдставною твердынею нашихъ организацій первѣсныхъ т. е. Братствъ. Наоколо нашои церкви въ Америцѣ ґрупують ся всякі потребы народні. Можна приняти, що яка голова, такій порядокъ и въ цѣлому цѣлѣ. Хоть и бувають выпадки, що хоть въ головѣ нема ладу, але тѣло здорове, однакъ таке тѣло то чистый трупъ. Приглянѣмо ся зовсѣмъ зъ близька, якъ выглядае та наша голова, т. е. наші церкви.

Богато ихъ въ Америцѣ — пребогато, а навѣть за богато. Около 40 домôвъ божихъ поставили наши люде, чи то зъ потребы, чи безъ потребы — чи тôлько такъ зъ завити — простои дурнои парохіяльнои завистп. Якъ вже они разъ стоять, то треба рахувати ся зъ фактами, що они стоять. Якъ-жежъ они стоять? Дуже лихо. Будований прихапцемъ, безъ пляну, безъ грошей, безъ забезпеченя, на волю Божу — але стоять. Оно еще не було бы лиха, якъ бы тѣ будинки стояли, божь кождый знае, якъ народъ нашь любить свою церковь и зъ якою офѣрностію спѣшить ей спомагати — але бôльше лихо, сто разы бôльше лихо въ тôмъ, що господарка въ громадахъ церковныхъ лиха. Господарка въ громадѣ церковной залежить вôдъ священниковъ и тои части розумныхъ людей, котрымъ вже ясно въ головѣ. Священники у насъ, зъ дуже малыми выѣмками абсолютно не доросли до тои трудной задачѣ: управляти користно для громадъ церковными маєтками. Свой власный, особистый бізнесъ, гадка збогатити ся и вернути до старого краю, тай тамъ зажити выгôднымъ житемъ — безжурнымъ и незалежнымъ житемъ — отсе идеалы нашои переважнои бôльшости священникôвъ. Та ихъ безъидейность, апатія до всякои роботы церковнои, народнои и економічнои тягне ся червоною ниткою въ цѣлôй ихъ дѣяльности за цѣлу десятку лѣтъ и приносить невôдшкодовані страты.

Часть людей нашихъ, нѣбы на око освѣченыхъ, котрі звычайно крутять ся около церкви и священникôвъ, они не маючи правдивои освѣты и интеллиґенціи въ великôй части деморализують ся, бо чигають на добро церковне и тымъ добромъ хтѣли-бы користовати ся, а навѣть по-декуды користують ся для своихъ власныхъ выгôдъ. Рада церковна, декуды зложена зъ самыхъ бізнесствъ, людей впливовыхъ въ громадѣ, иногдѣ змушуе священника, щобъ вôнъ зъ проповѣдници робивъ имъ рекламу, намовлявъ, закликавъ людей, щобъ брали у тыхъ, а у тыхъ гросерникôвъ, а навѣть, щобъ заходили ся у тыхъ а тыхъ салонахъ. Бувають навѣть примѣры, що такій радни кажуть собѣ зъ касы церковнои платити гарачь, и малодушный, священникъ платить — а платить длятого, бо вымовлять ему мѣсце, а ему ще такъ дуже хоче ся бути въ Америцѣ, бо и роботы мало тай до круглои сумы $10.000 ще може зо три недостае. Се лишь коротенькій поглядъ на наші того рода вôдносины, мы могли-бысмо томы на ту тему написати, опираючи кождый высказъ незбитыми фактами. Чижь се не деморализація? Се крайна деморализація. Та нужденна деморализація выходить зъ того, що у насъ нема порядку въ головѣ, отже цѣле тѣло есть трупомъ, зôгнилымъ майже трупомъ, котрый починають вже круки дзьобати и розривати въ куснѣ... Ті всѣ наші заходы, щобъ утворити мѣжь собою одну церковну организацію священникôвъ розбили ся и все розôбють ся о нѣчо, понеже до такои высокои задачѣ треба людей чести, характеру и посвященя. Ту треба людей, людей и еще разъ людей, а не чорныхъ крукôвъ, котрі бы чигали на жиръ, а наѣвши ся гараздъ, хоть-бы здохлины улѣтали въ теплі краѣ. Намъ треба организаціи и церковнои и организаціи священникôвъ не по такому людскому складу, якъ мы се були минувшого року задумали — намъ треба иншои организаціи, бо мы до самоуправы не доросли. Намъ треба организаціи войсковои, зъ мечемъ въ рукахъ. Пôсля нашого проекту, организація наша церковна такъ повинна выглядати: Зъ краю присылають намъ епископа, чоловѣка розумного, справедливого, енергічного и безпощадного. Той епископъ не смѣвъ-бы мати ту кревныхъ помѣжь священниками, а навѣть добре-бы було, якъ зовсѣмъ не знавъ ся зъ ними. Объѣзджаючи парохію за парохією, выбирае епископъ нову раду церковну, кандидуе на предсѣдателя тои рады, а крôмъ него засѣдае 12 честныхъ парохіянъ. Священникъ зъ уряду свого есть секретаремъ парохіяльнымъ. Квартальні рахунки и справоздане зъ цѣлои дѣяльности парохіи предкладае священникъ зъ пôдписомъ радныхъ канцелярія епископскôй для контролѣ и одобреня. Всякі жалобы и непорозумѣня мѣжь священникомъ и парохіянами въ справахъ матеріяльныхъ рѣшае епископъ вразъ зъ совѣтниками, мѣжь котрыми засѣдають також и радні церковні покликані для тои справы. Въ той способъ епископъ мôгъ-бы управляти нашими церквами и поволи, а рѣшучо вырѣзовати тѣ раны, які въ часѣ анархіи у насъ розъятрились. Длятого и нашою задачою въ тôмъ роцѣ повинно бути усильне старане постаратись о повисше вказану организацію церковну, если схочемо мати на будуче церкви въ добрôмъ станѣ, священникôвъ вôдповѣдаючихъ вповнѣ своей задачѣ, рады церковні зложені зъ честныхъ и сумлѣнныхъ людей.

Другою головною роботою, яка насъ чекае въ тôмъ роцѣ — есть робота народна, котра починаесь на школѣ. Школа руска въ Америцѣ есть пôдвалиною будучности народа. Плянъ нашого школьництва въ Америцѣ дасть ся дуже легко закрислити. Въ Суботу цѣлый день наука руского языка и религіи для дѣтей, вечерами така сама наука для старшихъ — значить для тыхъ, котрі не мали того щастя въ рôднôмъ краю навчити ся письма. Хлопцѣ, котрыхъ батьки зъ потребы кавалка хлѣба, высылають до роботы, повинні безъусловно ходити зимовыми вечерами до англійскихъ школъ. — Спытае хто, а дежь намъ набрати учителѣвъ, коли нема у насъ вôдповѣдныхъ людей. На се вôдповѣдь коротка: Священники повинні бути и учителями. Може священникъ въ старôмъ краю и газдôвство обôйти тай родинні и горожанскі обовазки сповнити, може ту дуже легко сповнити той обовязокъ, бо часу стôлько вольного лишае ся, що иногдѣ навѣть не знати, що зъ тымъ часомъ зробити. Треба тôлько щирои волѣ, охоты, правдивои любови до свого народу — а певно легко и зъ приемностію сповнить ся той обовязокъ.

Другою важною роботою нашою народною суть наші часописи. Они мовь бы плюца народу, котрыми вôнъ вôддыхае. Мы пôдъ тымъ взглядомъ ще дуже лихо стоимо. Не можна сказати, що нѣчого на тôмъ поли послѣдными роками не зробило ся, але годѣ не бачити, що остае еще дуже много до зробленя. Ажь соромъ подумати, що насъ ту въ Америцѣ така сила, а маемо всего навсего двѣ тыжневі газетки, а по-за то ничь — а ничь, окрôмъ такихъ рѣчей якъ календарѣ и кôлька книжочокъ на рôкъ, котрі редакція „Свободы" зъ великимъ трудомъ змогла выдати. Передовсѣмъ въ выдаваню тыхъ газетъ потреба завести конечно потрѣбні реформы. Така организація, якъ „Соединеніе", котра выдае до $4500 на газету, повинна ту газету выдавати порядно два разы въ тыждень и крôмъ того що мѣсяця одну популярну, вôдповѣдну до житя американского книжочку. Персоналъ редакційный не може

(Продовжене на другой сторонѣ.)

АМЕРИКАНСКІЙ РУССКІЙ МѢСЯЦОСЛОВЪ (КАЛЕНДАРЪ)

НА ГОДЪ (РОКЪ) ЗВЫЧАЙНЫЙ 1897
числячій 365 дней составилъ:
ОТЪ ИМЕНИ СОЕДИНЕНІЯ ГР. КАѲ. РУССКИХЪ БРАТСТВЪ

Павелъ Юріевичъ Жатковичъ
редакторъ Амер. Русск. Вѣстника.

Годъ изданія II ый. New York, N. Y.
Типографія „Соед. Гр. Каѳ. Русск. Братствъ.

Теченіемъ тяжелыхъ временъ побачивъ свѣтъ отсей Календаръ, чи мѣсяцословъ, передъ самымъ Рождествомъ, якъ разъ въ той часъ, якій назначила конвенція „Соединенія". Та впрочѣмъ все одно, коли вôнъ появивъ ся, бо и такъ нѣкому зъ него користи, але добре що „Соединеніе" проуказало свôй духовый плодъ за цѣлый божій рôкъ, тай и книжка якась появила ся въ Америцѣ, а ще до-того въ Ню Йорку. Яка та книжка, якій се духовый (не духовный, бо той належить до церкви) плодъ цѣлорôчный „Соединенія", мы постараемось нашихъ читателѣвъ зовсѣмъ объективно познакомити.

Переглядаймо картка за карткою той духовый плодъ. — По верхнôй картнѣ, передъ титуловою карткою бачимо образець св. Апостолôвъ Кирила и Методія. Образець зовсѣмъ удачный. Дальше бачимо привѣтну статю:

„Слава Іисусу Христу!
ДОРОГІЕ БРАТЬЯ!

Въ имени Животворящой св. Тройцы передаемъ Вамъ „Американско-Русскій Календаръ", яко плодъ духовной дѣятельности нашего милаго „Соединенія Гр. Каѳ. Русскихъ Братствъ" въ употребленіе Ваше и въ пользу всего нашего гр. каѳ. русскаго народа. — Издаваніемъ Календара „Соединеніе" хотѣло послужити нашей милой и молодой Американской Руси, чтобъ нашъ народъ русскій, который можемъ сказати, ледва имѣетъ книгъ до чтенія, чтеніемъ сего Календара научался доброму, доброчинному и душеспасительному, при тѣмъ-же, чтобъ разширялъ кругъ своего знанія. Чтеніе бо добрыхъ книгъ разженетъ темноту, просвѣщаетъ разумъ, направляетъ душу, наполняетъ серце добрыми и благородными чувствами и ведетъ насъ на дорогу добродѣтелей.

Цѣлъ и направленіе составленія Календара того были тѣже благонамѣренія, которыя утверждаютъ народъ нашъ въ приверженности въ православной каѳолической вѣрѣ и народности отцевъ нашихъ, и возносятъ отъ отцевъ нашихъ наслѣдствованный пламенъ любви къ восточному нашему св. обряду, къ нашему милому матерному языку, къ роду нашему русскому, а вообще къ славянскому.

По духу церкви нашей, возносимъ молитву, чтобъ Содѣтель всея твари, времена и лѣта въ своей благости положивый, дни и нощи, времена и лѣта сотворивый Господь, благословилъ нынѣ вѣнецъ лѣтъ нашихъ, подержалъ и сохранилъ насъ всѣхъ въ мирѣ и единомысліи! Да возсіяетъ надъ всѣми нами въ новомъ году семъ солнце правды и любви братской! Зависть, презрѣніе, ненависть, тщеславіе, стараніе о житейскихъ лишь попеченій, самолюбіе и гоненіе невинныхъ, да перестанутъ и на вѣки изчезнутъ у насъ.

Братья! Незабудьте николи о томъ, что Вы есьте восточнаго обряда гр. каѳолики, а по роду Русскіе-Славяне; на каждомъ шагу взмагайтеся воздвинути и къ славѣ привести эты св. наши наслѣдія; сохраняйте и боронѣтъ ихъ противо всякихъ напастей, враговъ и непріятелей.

Памятайте о томъ, что Вы живете среди чужихъ, инаго языка, и инаго вѣроисповѣданія народовъ, и что само за то, смотря на ихъ великое а на наше малое число, грозитъ то небезпечествомъ нашей вѣрѣ, нашей народности нашему языку особенно тогда, если Вы съ равнодушіемъ и незаботливостью относитеся къ той вѣрѣ, обряду, народности и языку.

Который народъ не держитъ и непочитаетъ свою вѣру, народность, свой языкъ, не есть достоинъ живота.

Русинъ былъ завсе вѣрнымъ къ своей вѣрѣ, народности и языку, и эту вѣрность сохранилъ и подержалъ онъ по нынѣ, хоть враги и непріятелѣ всѣми силами стремились изкоренити эту вѣрность, эту любовь, эту преданность изъ сердецъ русскихъ.

Братья американскіе Русины!

Вы знаете Вашу должность, же чего Вамъ дѣлати, чтобъ подержати и сохранити свою вѣру, свой обрядъ, свою народность и языкъ; — за то всѣми силами взмагайтеся той должности удовлетворити, и эту охоту къ исполненію этой должности засаживайте и въ сердца Вашихъ любимыхъ дѣтей, въ которыхъ есть вся будущая надѣя нашей вѣры, народности и языка.

Сей нашъ Календаръ есть также однымъ теплымъ факторомъ для возбужденія въ исполненіи тѣхъ должностей, за то читайте его съ полнымъ вниманіемъ и прилежностью, а не забудьте при тѣмъ, что и сей Календаръ есть однымъ явнымъ знаменіемъ Вашей заботливости дѣланной на поприщѣ религійно-народномъ, есть одинъ этого дерева, о которомъ Вы стараетесь, чтобъ возрасталъ, развивалъ и укрѣплялся, — которое дерево представляетъ Вашу: вѣру, народность и языкъ.

Мы тепло надѣемся, что вы и въ семъ году повзмагаетесь, чтобъ это Ваше дерево не увядало, но противно, чтобъ оно ширилось, донесло благовонныхъ цвѣтовъ и полезныхъ овощей; — чтобъ чрезъ то сазлужили Вы себѣ на честное имя, на славу и признаніе, на сей свободной земли, среди чужихъ народовъ.

Братья! Съ такою надѣею и съ такими щиробратскими упоминаніями желаемъ мы Вамъ:

СЧАСТЛИВЫЙ НОВЫЙ ГОДЪ!

Въ имени нашего милаго „Соединенія" щиробратское поздравленіе посылаетъ для всѣхъ почт. членовъ и всей американской братіи русской

Вашъ искренный братъ и слуга:

ПАВЕЛЪ ЮРІЕВИЧЪ ЖАТКОВИЧЪ
составитель сего Календара, редакторъ „Вѣстника" и гл. письмоводитель „Соединенія".

(Дальше буде).

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at Mt. CARMEL, PA. of each week by the „SVOBODA“ Publishing Co.

All comunications should be addressed to:

„Svoboda“
PRINTING OFFICE
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA“
PRINTING OFFICE
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA

Наша газета выходить що тыждня въ Четверъ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

УВАГА.

Хотячѣ приступити до „Союза“ най посылають вступне и мѣсячне до касіера.

Mr. George Chylak
OLYPHANT, PA.

И увѣдомити секретара пôдъ адресою.

Rev. N. Stefanowicz
715 Carson str.
S. S. PITTSBURG, PA.

(Продовжене зъ стороны першои)

и не смѣе складати ся зъ одного чоловѣка, и то еще такого, котрый анѣ мовы рускои, анѣ руско-словенскои (?) не знае, о літературѣ понятія не мае и т. д. Мы не жіемо въ тыхъ часахъ коли писали: „Хожденіе Матери Божои по мукамъ“ — нынѣ вôдъ редакторôвъ дуже богато вымагае ся. А такъ бѣдачиско и самъ ходить по мукамъ и его читателѣ ще больше мучать ся.

(Конець буде.)

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

Письмо зъ Лемковщины.

Вылцарова 25. Децембра 1896.

(Конець.)

Бѣда въ громадѣ.

Въ громадѣ пануе неразъ бѣда, но ту маете знати — легше зъ нею справитись, если много и мудрыхъ та совѣстныхъ до борбы зъ нею станутъ, и оглядно ю ведуть. Бѣда шепче що иншого мужеви, що иншого женѣ, що иншого дѣтямъ и службѣ. Коли бы всѣ зрадили еи пôдшепты, то тогды можна бы легко найти орудіе, щобы еи побороти; но видите, оно часомъ такъ дѣе ся, що то, що чоловѣкови бѣда нашептала, вôнъ держить за правду и тайну и не хоче ся другому звѣрити, щобъ переконатись, чи пôдшепты не суть пôдступомъ, щобы чоловѣка поработити! Горе тогды чоловѣкови, бо коли цѣлкомъ вѣру давъ свому ворогови, то вôнъ припявъ его мовьбы желѣзнымъ путомъ зъ котрого увôльнитись не такъ легко приходить! На службѣ той бѣды стоять піяки, кривдителѣ, клеветники, роспуста молодыхъ, сварнѣ и такъ дальше и часами роспаношить ся она такъ, що заколочуе спокôй не лише поодинокихъ, но и цѣлого села. И такъ бѣда двигае ся лише зъ той причины, що кождому щось иншого пôдшепнула и всѣ думали, що то ихъ пріятель до нихъ говорить. Коли то все закипить якъ въ горшку, тогды видять до чого дôйшло, пôзнають зло, но рѣдко находить ся чоловѣкъ, щобы хотѣвъ и бувъ способный зъ пôдъ тои кипячки огонь выгорнути! Въ помôчь той бѣдѣ приходить газдамъ, котрѣ передъ нею въ Америку драпнули, коли безъ контроли чи то нерозумнымъ женамъ, чи несовѣстнымъ вôтцямъ, чи хитрымъ братямъ, тяжко зароблепый грôшь высылають, чимъ до невыгасаючого огня додають нового матеріялу! Якъ то не разъ, я славити Бога того въ моемъ приходѣ не маю, роскошуе жена, мужь въ Америцѣ, ему пôдъ землею товаришить въ кождôй хвили смерть, а жена якъ ланя посередъ рогатыхъ оленѣвъ бропть, а коли не разъ прійде до якого неспокою, тогды, щобъ бѣдѣ конець положити зачинае тымъ самымъ бѣду кôнчити, чимъ ю двигла — бере фляху и гейже на фрасунокъ добрый трунокъ, а коли розвеселить ся на ново, мовь бы рôй пчелъ гудить, гидкихъ трутôвъ множество, матеръ одна! Для нихъ рай на земли! Трудолюбивый священникъ що правда не разъ кладе конець той роскоши, часами въ розгарѣ еи сейчасъ, часами въ половинѣ, а часами коли уже до дна роскошей доберають ся; но не всѣмъ хоче ся то дѣлати, не всѣ можуть, многи о тôмъ не знають, протое зло не знаючи досить иде вѣчно въ передъ, а коли священникъ, якъ тотъ сторожь середъ мраки грѣховнои стане въ дорозѣ злому, то бувають и такі выпадки, що на такихъ священникôвъ Американцѣ негодують, будь-то бы они стѣсняли права свободы ихъ женъ; но Американцѣ не повинни забути на то, що свобода грѣха въ вѣрѣ Исуса Христа немае мѣсця! Такій священникъ если чуе ся въ силахъ и суть обстоятельства по тому, не разъ покрижуе не одну утѣху, и коли часто громить ся, то тогды зло малѣе, приверженцѣ грѣха слабнуть и попадають въ неволю Христа, котрои ярмо не есть тяжке, а тягаръ солодкій, стають ся приверженцями его стада. Такъ старатись належить до огня оливы американскои не доливати и лишь тамъ и тогды грошѣ высылати, где и коли були бы въ мудрыхъ и совѣстныхъ рукахъ, а тогды и въ громадѣ менше бѣды буде!

Нашѣ суды.

Пôйдемо въ судъ! Коли грôмко и горячо робить ся въ поодинокихъ хатахъ и въ цѣлôмъ селѣ все двигае ся, отецъ на сына, сынъ на вôтця, донька на матѣръ и на оборотъ, пріятелѣ розбити не тôлько въ пріязни но и на головахъ, тогды мовь бы передъ спекою сонця росходять ся зъ купы! Однѣ думають до чого нерозумъ доводить, другѣ маціють мѣсце на котрôмъ чи то пястукъ, чи костуръ спочивъ, иншѣ роздумують що утратили честь для себе, а часто и цѣлои родины, потерпѣвшѣ знова много вôдъ пястукôвъ и костура идуть въ судъ! То послѣдне прибѣжище, где ничь инше якъ розумъ и совѣсть пануе, котрого сварливѣ дома держатись не хотѣли. Ту полочуть домашнѣ нечистоты, вытягають справы понижаючѣ честь чоловѣка, отецъ на сына, сынъ на вôтця и такъ дальше коли тѣ огнива слученѣ въ ланцухъ тягнуть ся о пару миль до судôвъ не разъ зо справою на котру плюнути не варта! Бувають и важнѣ дѣла, то правда, но чи то не могли въ мѣсци уладжеными бути, коли бы оденъ и другій слухавъ совѣсти и порадивъ ся у совѣстныхъ людей, чи треба бы было накладати на скарги, давати на стемплѣ, тратити часъ дорогій?! Чи судъ инакше судить якъ по совѣсти, а чи ты не маешь совѣсти? Коли ти свѣщу передъ Роспятіемъ засвѣтять и до присяги иде, чи не вôдступаешь вôдъ скарги зъ боязни такъ передъ Всевѣдущимъ Богомъ, якъ и карою передъ судомъ за ложну присягу?! Та все могло бы дома помиритись, коли бы ся кождый самъ судивъ, а передовсѣмъ обôйшло бы ся безъ суда, коли бы совѣсти слухано и на законъ божій не забувано! Що може ся безъ суда зъ малымъ выняткомъ обôйти, маю доказъ зъ моеи парафіи. Вôдъ 13 лѣтъ не бувъ нихто въ судѣ зо скаргою чи то о честь, чи о кривду матеріяльну, кромѣ однои родины Х. котрѣ моеи рады не слухали и утратили отецъ зъ сыномъ нерешло 400 злр.! Такій примѣръ повиненъ до розуму привести кождого и переконати его, що лѣпша худа згода якъ тлустый процесъ. Нарѣкають на великѣ податки, на безчисленне множество урядникôвъ всякого рода, а пытаю ся: хто ихъ творить, чи не самѣ скорбящѣ ся? Не жадати чужого, не потреба суда, щобы казавъ чуже вôддати, або судивъ на кару за яку иншу провину. Не процесовати ся, а совѣстно уладити дѣло въ дома, прибравши до мирового суду въ громадѣ мудрыхъ и совѣстныхъ людей, не треба адвоката! Додержати слова сынови, що дôстане грунтъ, а сынъ нехай вôтця шануе, не потреба нотара, щобы робивъ контрактъ, а коли не слухають совѣсти и розуму, платять людей и то дорого щобы упертыхъ судили, вмѣсто щобы ся самому судити. Выдае ся великѣ грошѣ на удержане судôвъ, адвокатôвъ, нотарôвъ и то добровôльно по власнôй воли, вмѣсто щобы за той грôшь себе и родину прокормити и прилично якъ чоловѣкъ жити; а ту не разъ нѣтъ на фунтъ соли, а за позевъ треба 17½ кр. дати. Въ судѣ невинный выграе, зъ малымъ изятіемъ оборонить адвокатъ неправду, програвшій на часѣ, на кишени, на чести вертае до хаты, а посоловѣле лице уже говорить родинѣ, що ся стало! Бѣда протое и зъ судомъ!

Нашѣ староства

Може въ староствахъ лѣпше?! О то зъ горы вамъ кажу, що ту есть больша бѣда — но ту различіе то, що коли суды и нотаріяты добровôльно собѣ моды творять, то староства творять намъ и панове въ нихъ забувають, що они суть и для кого! Не оденъ польскій панъ староста замкне ся въ своей канцеляріи и на очи не каже припустити до себе бѣдного хлопа, може бути, що где-котрыхъ совѣсть гризе видячи выхудле лице того, котрый пана старосту дорого оплачуе, другѣ знову думають, що якъ было въ Польщи давно, народъ для нихъ, а не они для народа. Бувають и такѣ старосты, що приголубять, но тыхъ треба найбôльше хоронитись, бо они тымъ закладають лапнѣ на добре переведене выборôвъ; правда позволяють еще кобасами та цигарами зъ достаткомъ горѣвки гостити запродавцѣвъ своеи власнои справы! Такъ видите тѣ панове зъ малымъ изятіемъ не держать ся совѣсти, они запôзнають правду, служать великимъ польскимъ панамъ, а добувши ся великои власти въ краю, закладають пôдвалины пôдъ будучу польску державу, выберають до сойму и рады державнои въ Вѣдни своихъ панôвъ, цѣсареви не дають знати о великой нуждѣ въ краю, замкнули бѣдняку якъ воробця въ клѣтцѣ, щобы лише черезъ вôкно на свѣтъ божій позиравъ — представляють все якъ найкрасше, добробыть якъ найлучшій, щобы не встыдатись въ пышныхъ ихъ одежахъ при розличного рода увеселеняхъ, що въ краю голодъ и холодъ пануе. Струну такъ довго натягають доки не урве ся, такъ стане ся и тымъ панамъ, они вже перетягли, вже и до нихъ беруть ся, и они видять що прійде часъ, щобы наложене ярмо на народъ скинути, а дорогѣ жупаны на котрѣ въ Вѣдни въ радѣ державной за нихъ бѣднѣ хлопы за день по 10 зл. складають, треба буде жидамъ продавати. Оно сповнять ся слова Христа: послѣднѣ будуть первыми — дай Господи не довго чекати! Тѣ панове совѣсти не мають, а если трафить ся чесный чоловѣкъ, то вôнъ есть бѣлымъ крукомъ и вôнъ больше чимъ якъ староста не буде, бо высшій мѣсця для подляхъ, графôвъ и князѣвъ. Тѣ бѣдняки вже идуть въ наймиты до хлопôвъ, якъ старостове, но гоноръ шляхоцкій каже имъ, що хлопъ для нихъ, а не они для хлопа, но поволи они переконають ся, що они суть слугами селянъ, а слуга есть лише слугою не паномъ, хоть-бы бувъ ще бы шляхтичъ босый, чи графъ, чи князь — вразумѣвши ся селяне, що тѣ панове суть ихъ слугами, поступлять съ ними якъ такими, все таки больше совѣстно, якъ они поступали, бо у селянъ есть совѣсть, вѣра и Богъ на памяти, до котрои панове Поляки по ихъ поговорцѣ: „jak trwoga to do Boga“ удають ся!

Уряды податковѣ.

Теперь слѣдуе урядъ податковый. Той урядъ есть якъ-бы озеро до котрого сплывае сотными доплывами богато гроша, котрымъ у насъ такожь великѣ польскѣ паны запановали. Но видите якъ бы озеро не все та вода доплывае, такъ въ то озеро гроша доплывае не оденъ центъ, чи [illegible] слезою зароспеный, чи грôшь можна сказати крови [illegible] такожь не походячій зъ т[illegible] горкого опланого жерела. Въ тôмъ жерелѣ грошевôмъ [illegible] дна нема, хоть мѣстить ся грошѣ за проданый кожухъ, за вôвцю, за теля, за корову послѣдну кормительку малыхъ дѣточокъ, за спродану булку и послѣдный гарнецъ зерна, за [illegible] кусень поля, ба [illegible] затрату цѣлого гру[illegible] рый вороги хлопа [illegible] тять часто на тайно[illegible] таціи. Словомъ, спл[illegible] гроша по большôй [illegible] кровавый. Но то з[illegible] не кричить въ [illegible] а що вôнъ выдертый и [illegible] собѣ житя селянину вô[illegible] рый, то панове толкують собѣ, що хлопъ мае грошѣ зароблять, а они мар[illegible]ти, весело жити, на бѣду не дивитись и стогнанѣ не слухати. Якъ то дивно дѣе ся, жерела часами высыхають, а жерело не высыхае николи, бо коли жидовско-польска Галиція не въ силѣ жерела наповнити, понеже анѣ кожуха, анѣ теляти, анѣ горсти зерна на лицитацію нестае, то тому бѣдному краю приходить навѣть Америка въ помôчь, а польскій великій панове Бадени въ упирѣ славить ся, що край галицкій, то благословенный край, цвѣтуща провинція, богата во все, предовсѣмъ въ голоду и въ нагу польску шляхту, въ шляхту большои славы пакрывшу ся съ головами въ жидовску кишеню, въ мѣщанъ на жидовской службѣ, въ богатыхъ селахъ наступившихъ въ наймиты жидовъ и жидовскихъ [illegible], словомъ мають видѣніе о прошедшой славѣ — а теперѣшного горя, слезъ, плачу, холода и голода видѣти не хотять, бо они еще щось мають що имъ не забрали. Все то нешкодить на цѣлый пысокъ кричати „благо“ въ Галиціи; но прійде часъ, що той польскихъ великихъ панôвъ голосъ, перебере хлопскій и вôнъ дôйде не лише въ палаты царскій, но и затровожить опѣкунôвъ „potulnego ludku“. Такъ то теперь видите и ту бѣда, хоть не въ касѣ, то зъ касою.

ТРУСТЫ.

(Конець).

Найславнѣйша змова — трустъ фабрикантôвъ то трустъ нафтовый, пôдъ фірмою: The South Improvent C-y“. Фабриканты, що ввôйшли въ той трустъ, заключили угоду зъ желѣзницями, по якôй цѣнѣ мають перевозити свою нафту. Желѣзниця дуже имъ знизила цѣну. Очевидно, що маючи низкѣ тарифы, зумѣла та спôлка побити другихъ своихъ соперникôвъ и вытиснути ихъ зъ ринку майже зовсѣмъ. Борба зъ тыми соперниками була завзята, але таки по десятьохъ лѣтахъ 1872—1882 та спôлка значно росширилась, бо приняла коло 40 товариствъ акційныхъ и кôлька капіталістôвъ, и перемѣнила назву на „Standard Oil Trust C-y“. Вартôсть маетку въ 1890 р. выносила 148,000.000 доляр. Такъ принаймѣ впевнювавъ презесъ того трусту Rockfeller. Зарядъ того трусту такій: Е девять членôвъ и кождый побирае по 25,000 дол. пенсіи. Тыхъ девятьохъ заряджуе цѣлымъ маеткомъ: выплачуе робôтникамъ, закуповуе новѣ машины и роздѣляе зыски, котрѣ досягають иногдѣ великаньскои сумы. Панъ „презесъ“ того трусту хваливъ ся часто передъ публикою, що его трустъ мае на цѣли тôлько добро робôтникôвъ и добро самои суспôльности. Але, якъ потôмъ оказалось, вôнъ заложивъ сей трустъ головно для власныхъ зыскôвъ, бо хочь знизивъ трошечки цѣны нафты, то зъ другои стороны, запровадивъ по фабрикахъ трусты новочаснѣ машины, черезъ що досягнувъ знижки коштôвъ продукціи, и очевидно, и бôльшихъ зыскôвъ. Другимъ значнымъ трустомъ бувъ цукровый „Sugar Trust“. Завязали його товариства акційнѣ рафінерій цукровыхъ, якъ такожь и приватнѣ рафінеріи. Зарядъ сего трусту зовсѣмъ не выставлявъ своихъ добродѣйныхъ цѣлей: вôнъ ясно выповѣвъ, що цѣлею его е запровадити перше танѣ и выгоднѣ способы продукціи (значить; улѣпшенѣ машины), а друге, що насъ поражае своею отвертою безчельностію, забеспечити фабрики трустовѣ вôдъ змовъ та стрейкôвъ робôтничихъ. Адміністрація лежала позôрно въ рукахъ давныхъ зарядôвъ, властиве-жь опѣкувались маеткомъ одинайцять людей, выбраныхъ трустовцями. Заложено сей трустъ 1887 р., а зыски його зъ року 1892 представляють ся, якъ слѣдуе: Насамперед вôнъ пôдвысшивъ страшно цѣну цукру. Если-бы зароблявъ ¼ цнт. на фунтѣ, то мавъ-бы рôчно 10.237.000 дол., що по оплаченю 6 % вôдъ 10.000 облиґаціи и 7 % вôдъ 37.000.000 облиґаціи давалобы ще 18 % дівіденды. Но трустъ такимъ зыскомъ, якъ 18 % не вдоволивъ ся; вôнъ бо зароблявъ не 10 мпліон. дол. а 25 мил., а по оплаченю процентôвъ вôдъ облиґацій дававъ 59 % на удѣлъ. Е то вже лихва и то страшна, котра при дешевôвъ кредитѣ американскôмъ набирае ще бôльше цѣхъ правдиво--фабрикантскои лихвы. Сказати ще мушу братямъ робôтникамъ, що въ фабрикахъ сего Sugar Trust-у робôтники були значно нисше плаченѣ (бо о 15 %), якъ робôтникъ въ иншихъ фабрикахъ. Въ тыхъ фабрикахъ мае найбôльше працювати Венгрôвъ та Полякôвъ (певно такожь и Русинôвъ!) Въ р. 1893 товариство се стояло не найсвѣтлѣйше, теперь вѣдай его уже нема, якъ и нема „Standard Oil C-y of New York“.

Третимъ зъ ряду, то Whiskey Trust. Выкликала его спекуляція, выкликана самимъ рядомъ американскимъ. Фабриканты почали страшно богато продуковати на спекуляцію горѣвки, що причинило ся до того, що богато горалень попало въ лихе крайно положене. Тогды то и вытворилось мѣжь ними стремлѣне заложити трустъ. Заложили. Але до трусту приступили самѣ бѣднѣйшѣ фабриканты и утворили товариство акційне зъ капіталомъ 31,021,000 дол. въ чѣмъ богато „воды“, якъ выражують ся Американцѣ, се значить, богато выдуманого капіталу, бо правдива вартôсть фабрикъ мала выносити лишь 4,000,000 дол. Щобы втягнути якъ найбôльше фабрикъ въ свое товариство, они давали декотрымъ фабрикантамъ „доживоте“, а то й наймали дестилярнѣ. До „союзу“ капіталістôвъ належало 90 фабрикъ, зъ котрыхъ 79 стояло замкненыхъ. Рôчно адміністрація коштувала 100,000 дол. Трустъ пôднѣсъ дуже цѣны и спонодовавъ черезъ те отворене новыхъ горалень. Вôнъ хоче конечне опановати самъ одинъ рынокъ, що здае ся ему не удасть ся, если вôнъ ще истнуе. Акціи его (папѣръ, нѣбы грошѣ, котрый дае право до удѣлу въ зыскахъ якогось предпріемства; акціи мають свôй курсъ, и платять ся разъ нисше, другій разъ высше) дуже спали, бо въ 1892 р. платили за акцію, котра властиво вартовала 100 дол. лише 46 дол. Директорамъ сего трусту выточили процесъ; що стало ся зъ трустомъ — не знаю.

Крôмъ тыхъ трехъ, бôльшѣ трусты були ще слѣдуючѣ: National Linsed Oil Trust, the Cordage Trust, the Illinois Steel C-y, Michigan Salt Association, Standard Envelope Comp. тай другѣ.

Трусты причинили ся дуже до обниженя заробкôвъ. „Whiskey Trust“ зъ 90 фабрикъ замкнувъ около 60, „Oil Standard Comp.“ замкнула ¾ рафінеріи нафты. Змова копалень вугля въ Пенсильвеніи зменшила платнѣ денний робôтникôвъ (а працюе ихъ тамъ бôльше якъ 100.000) до ¾. „Sugar Trust“, той найбôльше правдомовный, увôльнивъ въ протягу 24 годинъ не менше, якъ 20,000 робôтникôвъ, а 20,000 зменшивъ заробки. Въ Америцѣ е загальне переконане, що трусты суть для робôтникôвъ великими ворогами и дуже небезпечными. Дѣйсно. Прогнане масове робôтникôвъ вôдъ працѣ и масове обниженe цѣнъ головно походить вôдъ трустôвъ. На тѣжь двѣ рѣчи робôтники суть дуже вражливѣ, та справедливо, бо замѣсть працѣ не мають жадного занятя, а замѣсть кусника хлѣба, терплять голодъ. Жаденъ пріятель робôтникôвъ не може въ жаденъ спосôбъ стояти за трустами, за тыми закладами, зъ-за котрыхъ найбôльше виднѣе нужда и бѣда. Синдикаты, о котрыхъ я ледви що згадавъ, вже суть для робôтникôвъ лѣпшѣ, особливо въ Англіи, де пôдвысшене цѣнъ товарôвъ потягае часто--густо и пôдвысшене платнѣ робôтникôвъ.

П. Т.

Польскій бецирки.

Складалесь кобы до сруба дерева остало мѣсце на дахъ, а тымъ есть Выдѣлъ Рады повѣтовои, або якъ его называютъ „польскій бецирк". Ту нѣтъ польскои бѣды, есть лишь руска, бо хоть тѣ бецирки и польскій хлопы утримують, то все лекше приходить имъ на него складати, понеже то чисто польска институція. Головный зарядъ еи есть въ первоначальнôмъ рускôмъ мѣстѣ во Львовѣ, зове ся Выдѣломъ краевымъ, або сказавши правду, есть то польскимъ королевствомъ, где збѣднѣлй панки, повстанцѣ и много зволочи мають теплй мѣсця, но понеже паны навыкли зъ давенъ давна грѣтись за плечами хлопскими, то и нынѣ не встыдае ся тыхъ пановъ живитись якъ клѣщь на скôрѣ вôвцѣ, они на скôрѣ хлопскôй!...

Я тую институцію назвавъ дахомъ на будинку польскимъ, бо такъ годить ся ея назвати. Банове Поляки не думають перестати будовати Польщу, а коли имъ то якось не веде ся, бо Прусакъ мае ихъ пôдъ своимъ дахомъ, Россіянъ пôдъ своимъ, то они въ Австріи добивши ся неограниченои власти, утворили собѣ тую институцію, котра есть довершенемъ, мовь бы дахомъ ихъ политичныхъ цѣлей и щасливцѣ укрылись пôдъ подвôйнымъ австро-польскимъ дахомъ. Въ дѣла тои институціи нихто не мѣшае ся и такимъ чиномъ рядять чисто по польски краемъ въ надеждѣ, що колись прійде часъ для нихъ щасливый, стрясуть дряхлый дахъ Австрійскій надъ назбиранымъ уже до будовы польщи матеріяломъ! Дасть Богъ справедливый, що того не буде, и такъ польске крулевство закôнчить свôй вѣкъ Выдѣломъ зложенымъ зъ великого числа министрôвъ и сенаторôвъ неожидаемои державы польскои, котрый лише до того часу постоить, доки розумъ народа его не позбуде ся, обравши зъ своеи скôры всѣхъ клѣщôвъ, котрымъ вôдорванымъ вôдъ жерела житя прійде ся зъ голоду и холоду гинути! На тôмъ крушеніи власти польскои рускй Галичане не потерплять нѣчого, бо тыми клѣщами суть лише самй Поляки и то переважно зъ чужихъ краѣвъ, свои мало примѣщають ся, а прогнанй за крадѣжь, бунты, розличного рода нечести, принимають ся ту якъ страдальцѣ и пріятелѣ ойчизны. Секретарями въ тôй институціи суть такожъ прогнанй зъ чужихъ державъ пройдисвѣты, передôвсѣмъ зъ Россіи, и якъ тамъ крали, такъ и въ Галичинѣ крадуть и то велике нещасте, що велику галичанами невыровнану практику мають, и хто найбôльше кричить на Москаля, той найбôльшій патріотъ и ему вôльно найбôльше до дна касы добератись!

Тй панове уходять передъ судомъ, котрый мае не польскй параграфы, многй стрѣляють ся, другй трують ся, а прочй драла въ Америку, Англію, або Швайцарію. Такъ пôдъ тымъ дахомъ повѣтовымъ однымъ добре, другимъ бѣда, а найбôльша бѣда тымъ, що на него грошѣ дають, бо они все бѣдують!

Бѣда штука конець найти. — Тй панове здае ся будуть роздумовати, щобы якй польскй параграфы вынайти, щобы не треба було зъ пôдъ того роскошного даху передъ судами утѣкати, и то може ся удати, до чого жидъ и стративший честь польскій вѣтрогонъ не способный?!

На теперь бувайте здоровй. — Боже помагай до всего доброго!

Өеофилъ Качмарчикъ.

НОВИНКИ.

Посвѣдчене.

Зъ подякою посвѣдчаю, що одержавъ-емь вôдъ пп. Ивана Гловы $6.10 и Ивана Бурштина, зъ Buffalo, N. Y. $4.30 за роспроданй Календарѣ „Союза". При тôй спосôбности прошу всѣхъ П. Т., котрй були ласкавй взяти въ роспродажъ Календарѣ, щобъ зволили ласкаво надôслати на мои руки грошѣ зъ роспродажи и прошу о ласкаве дальше ширене нашого Календаря. П. Т. бізнесѣстôвъ, котрй еще не заплатили за свои адвертайзменты въ Календари, прошу о надôслане належитости.

Съ поважанемъ

О. Несторъ Дмитрôвъ

— Пишуть намъ зъ Trauger, Pa.: У насъ въ Trauger есть церковь и теперь маемо священника именемъ І. Чурговича. Правда, священникъ добрый и ревный душпастырь, але люде суть де-котрй не добрй. И такъ було ту на нашôмъ плейзѣ. Оденъ битанґа. чоловѣкъ горшій вôдъ скотины, вôнъ есть родомъ зъ Порача зъ спижского комитату зъ Угорщины гр. кат. обряду. Той чоловѣкъ повѣдавъ, що вôнъ ся называе John Kieler. Хлопъ дуже великій, а сидѣвъ вже въ арестѣ 4 роки, нѣхто не знае за що. А понеже мавъ тутъ на Trauger якусь родину то якъ выйшовъ зъ арешту, то приволѣкъ ся ту, и бувъ ту 4 мѣсяцѣ, а понеже роботы не мавъ нѣякои, то тôлько пивъ, бо мавъ якйсь центы. Прійшло теперь межи святами, то вôнъ ходивъ вôдъ хаты до хаты и просивъ: дайте менѣ де-що выпити. И такъ передъ нашимъ новымъ рокомъ т. е. 12. сѣчня прійшовъ пяный до нашого Отця духовного на плебанію и просивъ о якесь свѣдоцтво, а самъ не знавъ яке, бо бувъ пяный. О. духовный казали му прійти на другій день, якъ буде тверезый.

Той поганый чоловѣкъ погнѣвавъ ся, вдеръ ся до нашои церкви о годинѣ 9. въ вечеръ, и всѣ рѣчи церковнй порозкидавъ, ризы порозкидавъ, вôкна повыбивавъ, св. Дары зъ престола пожеръ, чи що зробивъ инше, на олтари свѣчки поламавъ. Понеже бувъ пяный, то про тое мавъ таку діяволску власть, поскладавъ на себе ризы и пôповъ передъ св. престолъ и отворивъ кивотъ. Одвымъ словомъ зробивъ велику руину въ церкви и хто знае що бувъ бы зробивъ еще, якъ бы не служаща нашого О. дух., лише она почула, що хтось спѣвае и свище въ церкви и побѣгла кухарка сказала О. дух., а они приликали хлопôвъ и злапали мы того драба, повязали и вôддали въ руки справедливости. Кôлько му за то присудять — не знаемо. — Кôлько то лиха робить тота смердюха, а люде ю пють. Покиньте братя тоту проклятую смердюху, а буде гараздъ. — Зъ братнимъ поздоровленемъ

І. Фарыпякъ.

Безплатный, православный, чи царославный місіонеръ!

О. Гр. Грушка, здѣлавшись зъ Павла въ Савла, принявъ 21—22 децембра православіе въ Ольдфорджь. Епископъ Николай не хотѣвъ его зъ початку приняти, доперва якъ О. Грушка подавъ на власну руку просьбу до Синоду — той порадивъ, а може и наказавъ епископови его приняти, однако на тыхъ тяжкихъ условіяхъ, що не дôстане платнѣ вôдъ россійского правительства, тôлько парохіяне самй будуть его удержовати. — Власне той пунктъ, то причина длячого нашй люде переходять на православіе. Чи довго будуть люде платити священника покаже будучность, а якъ несхотять — тогды Отче Грушка глядайте уніятскои парохіи и подавайте просьбу вже не до Синоду, але до Propaganda de fide до Риму. Выжь прецѣ тамъ такъ добре знакомй!

— Газета бразилійска „Gazeta polska w Brazylii" въ ч. 47. доносить, що О. Н. Роздольскій, котрый бувъ душпастыромъ въ Prudentopolis, выѣхавъ зъ вôдтамъ за позволенемъ епископа до Rio Claro, бо якъ каже та газета радикалы коломыйскй и москвофилы (?) заявили, що обôйдуть ся безъ священника. Цѣкава рѣчь, скôлько въ тôмъ правды?

— Ровнянкова газета въ Піттсбургу „Am. Slovenske Noviny" скурчила ся. Сего року буде выходити лишь разъ въ тыждень — вмѣсто три разы. Якось не дописало,

Чому?

Чому въ Россіи вже близко 300 лѣтъ не хотять належати до православнои церкви старообрядцѣ, а есть ихъ до 15 міліонôвъ и всѣ они великороссы; чому тамъ вôддѣляють ся вôдъ „рускои" вѣры все новй секты, скопцѣ, странники, молоканы, хлысты, шалопуты и т. и. Чому тамъ ширить ся межи Малоросами штунда, котра помимо всякого душеня зô стороны правительства и духовеньства православного, обняла вже днесь 30 губерній. И наконецъ чому тутъ въ Америцѣ Русины приступають до тои самои вѣры, вôдъ котрои въ самôй Россіи помимо каръ зô стороны уряду, вôдступають що-день тысячи?

— Якъ звѣсно, пôдчасъ коронаціи царя Николая въ Москвѣ, погибло невинно кôлька тысячь людей. За тыми то невинными жертвами кровавои коронаціи хотѣли добрй люде вôдправити дня 30. новембра 1896 р. панахиду. Въ тôй цѣли зôбрала ся на цвинтарѣ маса народа знакомыхъ, кревныхъ и посторонныхъ лицъ. Поліція однакъ добачила въ тôмъ демонстрацію. Выслано козакôвъ и заарештовано 1500 людей, мѣжь ними 1200 студентôвъ. Кромѣ того вôдбулись аресты въ Кіевѣ, Харковѣ и Одессѣ. Зъ помѣжь студентôвъ засуджено одного на розстрѣлянe за то, що вôдобравъ часовому оружіе, а трехъ на 10 лѣтъ каторги.

Справы робôтничй.

— Wilkes-Barre, Pa. Робота ту иде слабо; роблять лишь по три дни въ тыжни, а то лишь по 5 або по 6 годинъ.

— Buffalo, N. Y. Зачали ся роботы около каналôвъ вôдилывовыхъ и улѣпшеня портôвъ мѣстовыхъ, отже пôйшла вѣсть по газетахъ, що у насъ досыть е роботы и правда, що буде робота, але тôлько для ситизенôвъ, котрй ту мешкають стало, а бôльше нѣхто най ся ту дармо не пускае. Мѣсто мало платити за 10 годинъ $1.50, але теперь выпустило роботу контракторамъ, отже они платили тôлько по $1.25, длятого всѣ робôтники застрейковали и нѣхто не робить.

Ив. Б.

— New Britain, Conn. Ту робота иде незгôрше. Пôдчасъ святъ вправдѣ не робили, якъ всюды, але теперь роблять повною силою. Людей ту досыть, особливо Полякôвъ, тожь най за роботою нѣхто тамъ не пхае ся.

— Trenton, N. J. Зъ новъ року робили ту дуже слабо, черезъ свята зовсѣмъ нѣчого. Теперь робота троха поправляе ся. Роблять по повъ часу.

— S. Betlehem, Pa. Вôдъ 4. януара почала ся ту робота. Есть надѣя, що добре довшій часъ робота пôйде.

— Braddock, Pa. Дротовнѣ на Rankine почали повною силою роботу. Въ другихъ фабрикахъ рознесли вѣсть, що мають зменшити платню вôдъ 30 — 50 проц.

— Wilkes-Barre, Pa. На неограниченый часъ замкнено робôтнѣ Wyoming Valley. Много людей остало безъ роботы.

— Pittsburg, Pa. Ту заложилась нова акційна компанія, котра задумуе поставити о 30 миль вôдъ Seatle Wash., великй фабрики желѣзнй. Зъ весною почнуть ставити фабрики, буде робити тамъ понадъ 2000 людей.

— Scranton, Pa. Фабрика Lackawanna Iron & Steel Co. зачала минувшого тыжня знову робити. 1500 робôтникôвъ вернуло по 4 мѣсячнôмъ безроботю, опять до роботы.

— Bayonne City, N. J. Ту робота послѣдними часами поправила ся; всюды роблять повный часъ.

— Mt. Carmel, Pa. Брехирединскои компаніи мають вôдъ 1. лютого перестати роботу на неограниченый часъ.

— St. Louis, Mo. Робота иде дуже лихо. Богато фабрикъ не робить, а въ тыхъ що роблять ледви можь заробити на хлѣбъ. Народу велика сила ходить за роботою.

Купуйте книжки!

Въ редакціи „Свободы" можна дôстати слѣдуючй книжки:

Якъ чортъ заслуживъ кусника хлѣба. Цѣна 10 цнт.

Образки зъ америки
написавъ Бузько.
Цѣна . . . 10 цнт.

Народный рухъ Австро-Угорскихъ Русинôвъ Ч. І.
написавъ М. Павликъ.
Цѣна . . . 15 цнт.

детъ насъ къ пути добродѣтелеи! | сооъ троица, котра керенить все и всюды. | товступивъ читаемо таку глупоту: „00 то, что они | нѣякого подпису. Такъ само авторомъ нови

Помешканя робôтничи.

(Конецъ).

Але можна мешкати и пôдъ дахомъ и въ пивници, тôлько щобъ было тепле, сухе, ясне, просторне помешкане. Но то лучае ся дуже рѣдко. Найсампередъ не всѣ такй помешканя отоплюють ся. Въ Берлинѣ, въ Нѣмеччинѣ 1871 р. зимовало больше якъ 12,000 людей въ неопалюваныхъ кватирахъ. Въ Гамбурзѣ, Альтонѣ також велика тьма зимовала въ холодѣ, и то въ подвôйнôмъ: въ холоднôмъ повѣтри, и о холоднôй пожпвѣ, бо стравы не мала на чѣмъ зварити.

Вôконъ також усюды у робôтникôвъ нема. Въ самôмъ Парижи у Францiи было въ 1885 р. пôвтретя тысяча помешкань безъ вôконъ!

Высше вôдъ пивницъ стоять помешканя о однôй станцiи зъ печею, кухнею и комином. Але тй знову суть страшно переповненй, не рѣдко бо въ однôй маленькôй комнатцѣ мѣстить ся и 9 душъ!

Якй тамъ е тй помешканя, такй е, та хоть бы не треба было за нихъ такъ дорого платити. А то безъ воздуху, безъ свѣтла, безъ сухости, безъ пôдлоги помешкане неразъ выдирае робôтникови львину часть его зарôбку. Вырахували, що паны супротивъ бѣднякôвъ платять дуже мало за свои сальоны, мѣжь тымъ, коли бѣдолаха майже четверту частину зô своего тяжко въ потѣ чола запрацюваного гроша вôддае за помешкане, котре и выглядy людского жилища не може мати. Очевидно, що люде проживаючй въ такихъ ямахъ не можуть бути здоровй, тай довго не могуть жити. Смертность порываюча велику масу населеня робучого е конечнымъ наслѣдкомъ такого стану. Епiдемiи же суть немовь щоденными гостями робôтничихъ хатъ. Звôдтамъ росходять ся смертнй заразки, часомъ попадуть и въ палаты маючихъ и заберуть неодного примусово въ грôбъ. Тогды выбирае ся комiсiя въ заулки робучого люда, розслѣджуе, роздивлюе условины житя непосѣдаючихъ и приходить до того переконаня, що дальше такй помешканя не можуть истнувати, бо инакше паны умирати будуть. И тогды алярмуе ся суспôльность, завязують ся товариства спекуляцiйнй для будованя робôтничихъ домôвъ, завязують ся товариства добродѣйнй, штурмуе ся правительство, щобъ подбало о жилища своихъ горожанъ — справа набирае розголосу и робôтники дôстають кôлькадесять, кôлькасотъ, кôлька тысячь, а навѣть кôлькадесять тысячь домôвъ зъ ладными кватирами о однôй, двохъ, навѣть трехъ комнатахъ зъ кухнею, печею, вôкнами, чисте, сухе помешкане, де вже навѣть зноснѣйше вôддыхае ся, не то що. Найгôрше выходить на товариствахъ спекуляцiйныхъ и на фабрикантахъ. Тй неразъ ихъ немилосерно вызыскують. Помагають же богато добродѣйнй товариства и правительства. Часомъ трафить ся и богата якась особа, що милосердемъ тронута дасть бôльшй грошѣ на выбудоване порядныхъ робôтничихъ хатъ. Отъ Американецъ Пибоды въ Льондинѣ у Англiи, майже 900 тысячь фунтôвъ штерлiнґôвъ жертвовавъ на ту цѣль. За тй грошѣ выбудовали 17 величезныхъ будынкôвъ, де замешкало 22.000 людей обохъ половъ. Всѣ они мусять бути тверезй и моральнй. Кого зловлять на пияньствѣ, вымовляють тому помешкане. Длятого въ домахъ Пибоды мешкають самй лѣпшй робôтники. Октавiя Гiль дае намъ иншiй примѣръ своего посвященя. Цѣлый свôй даръ и свои всѣ спосôбности пожертвовала она пытаню помешкань робучого люду. Она старалась и допровадила въ части до того, щобъ посередникôвъ межи властителями каменицъ а робôтниками усунути и замѣнити собою. Немала до того дѣла жадныхъ мастковъ, лишь запалъ одинъ. Тому память о нѣй для богато робôтникôвъ льондиньскихъ дорога.

Державы еще найбôльше въ тôй справѣ могуть пôмочь мѣйскихъ радъ. Та помешканя робôтничй ихъ еще всѣхъ не займають. Выпередила въ тôмъ, якъ и въ де-чôмъ иншимъ, держава англiйска. Потворились тамъ комiтеты, котрй неустанно слѣдять кватиры бѣдного люду. Они добились того, що держава выжичила до 20 мил. фун. штер. тымъ товариствамъ, котрй не будують на спекуляцiю. И иншй еще боки тои справы залагодила держава англiйска. За нею доперва идуть другй, установляючи инспекторôвъ и вмѣшуючись въ дѣяльность всѣхъ особъ, товариствъ, мѣйскихъ радъ, котрй займають ся тымъ пытанемъ. Певна рѣчь, що напружена робота ученыхъ и приятелѣвъ народу, побудить також и всѣ тй институцiи и приватнй особы до розвязаня сего некучого пытаня. Колижь возьмемъ на увагу, що освѣта середъ простого народа сильно змагае ся, то можемо сподѣватись, що вже разъ люде не будуть жити въ вонючихъ будахъ, а въ здоровыхъ и не дорогихъ помешканяхъ. Кобъ такъ стало ся!...

П. Т.

PETRO SERAFIN
ПЕТРО СЕРАФИНЪ
424 Shamokin St.
Рускiй готель.

Мае пиво, вiску и всякй другй здоровй напитки. Готель чистенькiй, услуга порядна, честна и солидна.

Вже часъ покинути чужихъ, а себе самыхъ пôдпомагати.

Одинока руска бучерня на цѣле мѣсто на Second str. на противъ друкарнѣ „Свободы"

Ю. Щипчика и Г. Трохановского.
Mt. Carmel, Pa.

Въ кождôй хвили свѣже мясо всякого рода. Й волове и теляче и вепрове. Ану газдынѣ не волочѣть ся по чужихъ — маете своихъ!

Dr. J. FLORIAN MEEK
(Д-ръ Миколайчикъ)
Специялиста въ акушерiи, для хоробъ бабскихъ и дѣточихъ.
Offis 125. 3-th str. помѣжь Maple ■ Vine str.
MT. CARMEL, PA.

Молодый сей докторъ скôнчивъ студiя въ Baltimore пôсля нового пляну наукъ. Лѣчить всячй хоробы знаменито, особливо розумѣе ся на справахъ положничихъ и на хоробахъ дѣточихъ. Розмовить ся по руски, по польски и по англiйски. Дуже милый чоловѣкъ, звычайно молодый докторъ! Най васъ Панъ Бôгъ боронить, щобысте другого кликали, якъ маете своего.

J. BOBKOWSKI
ПРЕДПРIЕМЦЯ ПОХОРОНÔВЪ.

Винаймае також керичи на похороны, хрестины и весѣля по дуже низкихъ цѣнахъ.

300
PEARL and MULBERRY, st
SHAMOKIN PA.
Удавайте ся въ потребѣ до него.

РЕСТАВРАЦIЯ и КАВЯРНЯ.
✳ **TROMETTERS'** ✳
(Тромейтеръ)
Cor. Rock & Sunbury str.
SHAMOKIN, PA.
напротивъ National Bank.
Снѣданя, Обѣды, Вечери.

Въ кождôмъ часѣ можна дôстати такъ горячй якъ и зимнй перекуски. Потравы прилагодженй на европейскiй способъ, дуже смачно. Услуга пильна и солiдна.

Особнй покоѣ для родинъ. — Найлучшй вина, пива, лiкеры, вiски и всѣ можливй напитки. Цѣна дуже мала.

Препоручае ся всѣмъ сю реставрацiю, а передовсѣмъ приѣзднымъ.

Пишучiй сей адвертайсментъ ручить за Тромейтера.

O. Murdza & Bro's
46. Second st.
MT. CARMEL, PA.
О. МУРДЗА и БРАТЪ.

Сторъ заосмотреный въ найлѣпшй товары, спроваджованй впростъ зъ найпершихъ складôвъ. — Майже всѣхъ Русинôвъ въ Mt. Carmel заосмотрюе въ живности. Продае також одяги майнерскй и посылае грошѣ до старого краю таньо, точно, скоро и беспечне.

Свôй до свого — а до чужого не пхай ся. Жидôвъ оминайте зъ далека!

Dr. I. GOODMAN
Physician and Surgeon
Office: Mt. Carmel Avenue, Opposite Mt. Carmel House
Mt. CARMEL, PA.

Лѣчить всякй хоробы добре и таньо. Може розмовити ся по руски, по польски и по словенски.

M. ROTHSCHILD,
642 E. Sunbury St.
ШАМОКИНЪ, ПА.

Великiй складъ всякого рода убрань, для старшихъ и для дѣтей. Капелюхи, шапки и всякй другй рѣчи того рода въ найлѣпшôмъ ґатунку, въ низькихъ цѣнахъ.

Гаврiилъ Малиникъ
Гуртовный складъ
(Wholsale)
20 Market st.
SHAMOKIN PA.

Мае завсѣгды на складѣ свѣже добре пиво въ великихъ и малыхъ бочôвкахъ зъ найлучшихъ броварôвъ, горѣвки (whiskey) и лѣкеры найлѣпшого ґатунку

Братя! замовляйте у свого!

ВКЛАДАЙТЕ ЛЮДЕ ГРОШѢ ТÔЛЬКО ДО:
MT. CARMEL
BANKING COMPANY
въ MT. CARMEL, PA.

Заложеный 13. децембра 1894

КАПIТАЛЪ	**$50.000**
Неподѣльный доходъ	4.000
Надвышка	2.000

THOS. M. RIGHTER, president. * DAVID CAMP vice president.
F. M. EVERETT cashier.

ДИРЕКТОРЫ:

D. D. Bolich	Jos. S. Nowakoski
George E. Berner	Harey S. Robius
O. B. Millard	Thos. M. Righter
David Camp	P. A. Stief
Joseph Gould	Benj. Wirt
Issac Goldschmidt	John L. Williams

Сей банкъ заступають и хоронять своими мастками тй люде, що въ горѣ выписани. Не тримайте грошѣ по матерацахъ, а зложѣть въ беспечне мѣсце.

АНТОНIЙ ПЕТРОВСКIЙ
A. Petrowski
501 West Centre str.
SHENANDOAH, Pa.

Мае велику гросерню, въ котрôй можна набути по дуже низькихъ цѣнахъ всего потрѣбного до дому. Товары свѣжй и здоровй, не такй, якъ у жидôвъ. Также можна у него дôстати всякй рѣчи ковальскй, котрй вôнъ самъ выробляе. А вже-бы часъ, щобъ люде покинули жидôвъ, а себе самыхъ вспомагали.

ПЕРВОРЯДНА, ДУЖЕ БОГАТО УРЯДЖЕНА АПТИКА.
J. B. YOUNG
Cor. Second and Oak str.
MT. CARMEL, PA.

Медицины, хемiкалiи, мыла, перфумы, патентованй медицины и другй потрѣбнй рѣчи для хорыхъ и здоровыхъ.

Лѣкарствъ Саверы для потребы домовои можна въ тôй аптицѣ дôстати.

Розмовить ся и по руски.

J. S. MILLER
ПЕРВОРЯДНЫЙ КРАВЕЦЬ
на Oak str. — Mt. Carmel, Pa.

Якъ хочешь мати красне, модне, добре, а тане убране иди головною улицею, а тамъ коло телеґрафiчного офiсу знайдешь кравця Мiллера. Вôнъ вже давный обыватель въ Mt. Carmel, Pa., тожь его всѣ знають. Якъ вôнъ тебе красно вбере, то не повстыдаешь ся передъ першимъ джентельменомъ американскимъ. — Пошукай тôлько Мiллера, а не пожалуешь!

RICHARD IRVIN
FURNITURE DEALER and UNDERTAKER,
OAK STR.
Mt. Carmel, Pa.

Нашй люде знають не вôдъ нынѣ Irvin-а.

Чи то похоронъ, борони Боже, то де зайдешь?

Своего чоловѣка нема, треба шукати чужого, але честного, котрый тя не ошукае. — Оженишь ся, де пôдешь по гратя? До Irvin-а, вôнъ дасть таньо, але добрй гратя и за грошми почекае.

Люде! Йдѣть въ тыхъ потребахъ тôлько до Irvin-а, бо вôнъ нашь прiятель.

LAUER BREWING CO.
въ READING, PA
ЗАЛОЖЕНЫЙ 1866 року. — Вырабляе 25.000 бочокъ мѣсячно.

Пиво одного зъ найбôльшихъ броварôвъ въ Pennsylvenia „LAUER BREWING CO." есть вôльне вôдъ всякихъ примѣшокъ, и для того есть найздоровшимъ. Завсѣгды однои и тои самои доброты и прiемного смаку и есть споряджане пôдъ зарядомъ одного зъ найздôбнѣйшихъ и досвѣдченыхъ пивоварôвъ.

Вырабляе въ найлѣпшôмъ ґатунку Porter and Lager Beer, Stock Ale, Old Brown Stout and Porter in Vaults.

Сальонѣсты и приватнй родины повиннй замавляти пиво лишень въ броварѣ:

LAUER BREWING CO.
READING, PA.

Хто хоче справити яку офѣру де свои церкви
нехай ся зверне до найсолѣднiйшого и найлѣпшого
Руского товариства для выробу и торговлѣ ризъ церковныхъ въ Самборѣ.

ТОВАРИСТВО СЕ МАЕ У СЕБЕ НА СКЛАДѢ:

наплечники, стихари, поясы, обрусы, илитоны, фелоны, епитрахилѣ, образы, плащаницѣ, чаши, лѣхтари, хресты, хоругвы, книги церковнй и взагалѣ всякй рѣчи потрѣбнй до ужитку церковного.

ЯКЪ НАЙДЕШЕВШИ ЦѢНЫ.

При замовленяхъ на бôльше якъ 100 злр. а. в. вôдповѣдный опустъ (рабатъ).

Всѣ рѣчи выкôнченй стисло пôсля приписôвъ гр. кат. обряду. Товаръ приходить на мѣсце призначеня найдальше за мѣсяць вôдъ часу замовленя.

Товаръ высылаесь лишь за попереднымъ присланемъ належитости, або за послѣплатою (C. O. D.).

Адресуйте такъ:
„Товариство для выробу и торговлѣ ризъ церковныхъ" въ Самборѣ,
AUSTRIA, GALICIA.

W. H. LEWIS
622. Sunbury St.
Branch Store,
11. N. Shamokin str.
SHAMOKIN, PA.

Складъ всякихъ музичныхъ инструментôвъ, якъ трубы, гармонiи, пянiна, скрипки, басы и другй краснй инструменты. Цѣны не высокй, а инструменты дуже добрй, спроваджованй зъ найлѣпшихъ фабрикъ. Якъ-бы хто хтѣвъ повеселити ся въ недѣлю и свята, най зайде тамъ, а купить собѣ таньо красный, музичный инструментъ.

ОДИНОКIЙ РУСКIЙ ШТОРЪ
въ
ОЛИФАНТѢ ПА
Пôдъ зарядомъ
ГЕОРГIЯ ХИЛЯКА

Звѣстного руского патрiоты Есть се найлучше заосмотреный зô всѣхъ шторôвъ во всѣ потрѣбнй товары и всякого рода по якъ найтаньшôй цѣнѣ.

Кождый тамошный Русинъ уважаючи себе правдивымъ и щирымъ патрiотомъ, най спѣшить до своего руского штору. Особенно нашй ґаздынѣ най йдуть громадно!

На що Юськôвъ, Шмулѣвъ спомагати? Идѣть до своего.

HO! HO! HO!

Stop! Стань и оглянь всѣ возы для бучерôвъ, гросерникôвъ, гел ельникôвъ (до розвоженя пива) и розличнй другй, робленй зъ найлѣпшого м с яу и найлѣпшои роботы.

Головне ковальство!

Специяльно выробляють ся желѣзнй плоты, и обгородженя надгробникôвъ.

J. B. ZIMMERMAN Agt.
Cor. Independence and Market str.
SHAMOKIN, PA.

HOTEL
HETMAN CHMIELNICKI.
Alexy Halaburda
Mt. CARMEL, PA.

Коло лiгайского дiпа есть рускiй готель, одинокiй на цѣле мѣсто рускiй готель. Чистенько тамъ, всякй напои, якъ вiска, пиво, румъ, темперъ дуже добрй и здоровй. Хто хоче переночувати, знайде тамъ чисте лôжко и чемну услугу.

Ану Русины! Чижь будете все ходити по чужихъ людяхъ и за свои грошѣ по кутахъ стояти?

Найлѣпше лѣкарство на всѣ слабости зъ фабрикѣ:
„RIPANS CHEMICAL Company"

Лѣчить слѣдуючй слабости: Нудность, мдлости, бôль головы, цѣмѣрку, вѣтры, нестравнôсть, затверджѣне, направляе жолудокъ и всѣ другй слабости.

Лѣкарства тй называють ся такъ:

Ripans Tabules.
Ripans Tabules cure nausea.
Ripans Tabules: at druggists.
Ripans Tabules cure dizziness.
Ripans Tabules cure flatulence.
Ripans Tabules cure headache.
Ripans Tabules cure dyspepsia.
Ripans Tabules assist digestion.
Ripans Tabules cure bad breath.
Ripans Tabules cure biliousness.
Ripans Tabules: one gives relief.
Ripans Tabules cure indigestion.
Ripans Tabules cure torpid liver.
Ripans Tabules: gentle cathartic.
Ripans Tabules cure constipation.
Ripans Tabules: pleasant laxative.
Ripans Tabules: for sour stomach.
Ripans Tabules cure liver troubles.

Можна дôстати во всѣхъ аптикахъ.

R. H. Morgan
9 W. Centre St.
SHENANDOAH, Pa.

R. H. MORGAN — SHENANDOAH, PA.

CAPS, BADGES, UNIFORMS.

Вырабляе фаны, пасы, шапки и вôдзнаки для Братствъ. Пишѣть по цѣнники и по пробу.

Молись, трудись, учись, до „СОЮЗА" запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, „СВОБОДУ" читай, Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй, въ процеса не вдавай ся. Въ льотерiю не грайте, тôлько грошь щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому", ану скиньтесь по центови. Се не забувайте! . . . . Буде зъ васъ.